

פרשת כי תשא

"ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת"

"ויעתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" ע"כ (כי תשא לב לב).

בפי רש"י (שם) בד"ה ועתה אם תשא חטאתם - הרי טוב, איני אומר לך מחני. ואם אין, מחני, וזה מקרא קצר, וכן הרבה: מספרך - מכל התורה כולה, שלא יאמרו עלי, שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים, עכ"ל.

בפי ר"א מזרחי (שם) בד"ה מספרך מכל התורה כלה, שלא יאמרו עלי כו'. ואף על פי שהתורה עדיין לא נכתבה, מכל מקום כל התורה כולה בכלל עשרת הדברות היא, כדפירש רש"י בפסוק (והתורה והמצוה אשר כתבת) (משפטים כד יב ועיי"ש ברבינו).

אך קשה, שהתורה נכללת בכלל עשרת הדברות אינה אלא מצותיה, ושם משה אינו מכלל המצוות הנכללים בעשרת הדברות. ולכן צריך לומר שפירוש "מספרך", מכל התורה העתידה להכתב מידו, שכבר נצטוו בהיותו בהר סיני לכתבה על פי הסדר שכתבה. ועוד, שקודם שעלה בהר סיני, כבר כתב התורה מבראשית עד מתן תורה, כדפירש"י בפרשת משפטים בפסוק (כד ז) "ויקח ספר הברית" אליבא דמאן דאמר (גיטין סא) תורה מגילה מגילה ניתנה, עכ"ל.

ובגור אריה (שם) בד"ה מכל התורה כולה שלא יאמר וכו'. אין רוצה לומר התורה אשר כתב משה, דהרי עדיין לא נכתבה (בה) עד סוף מ' שנה. ועוד, דהרי אותה תורה משה כתבה, ולא יאמר בזה "אשר כתבת", אלא פירושו התורה שהיתה כתובה מאז אש שחורה על גבי אש לבנה, כמו שפירש רש"י בפרשת וזאת הברכה (לב ב) **אצל "מימינו אש דת למו", דעל זה אמר שימחוק את שם "משה" מכל התורה**, עכ"ל.

א-ה

בזהר חדש (שיר השירים א א) פתח ואמר "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (כי תשא לב לב). קללה דא על תנאי וקבי"ה מחיל לחוביהון בגיניה דמשה ואעפ"כ אתמחי מפרשתא מעלייתא באורייתא בפיקודא דעובדא דמשכנא ואיהי פרשת "ואתה תצוה", דהוה ליה למיכתב שמיא דמשה בכל מלה ומלה ובכל פיקודא ופיקודא דתמן ואתמחי מכל ההיא פרשתא דלא אדכר תמן. הוי קללת חכם אפילו על תנאי אתקיים. כיון דארגישנא ביה קמנא ואותיבנא ליה ברישא דפתורא. אמינא והא לבתר "ואתה תצוה" אמר משה האי מלה, א"ל אין מוקדם ומאוחר בתורה, עכ"ל.

ובזהר (פנחס רמז א) מאן לן רב ממשא דאמר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (כי תשא לב לב) ואמר לצורך, ואף על גב דקודשא בריך הוא עביד רעותיה, עם כל דא לא אשתזיב מעונשא, והא אתמר דלא אדכר בפרשת ואתה תצוה ואתמחי מתמן, עכ"ל.

ומבואר בזהר דלא הוזכר שמו בפרשת תצוה, משום דקללת חכם אפילו על תנאי היא באה. ומ"מ עדיין צ"ב למה נמחק שמו דווקא מפרשת תצוה.

ב-ב

ובפירוש הרא"ש (כי תשא שם) תמצא בכל הסדרים אשר בתורה משנולד משה עד משנה תורה שהוא נזכר מלבד זה הסדר ותימא הוה. ושמעתי מפי הר"ר דן אשכנזי ז"ל לפי שמשא אמר לפני הקדוש ברוך הוא על מחילת העגל דבר רע "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" ואז"ל קללת חכם אפילו על תנאי היא באה, אמר הקדוש ברוך הוא אעשה לך פנים משויה אמהא אותך מן הספר אשר כתבתי, כלומר מסי' ואתה תצוה שכתבתי לפני כי תשא, וזו היא הקללה שעשתה רשע שלא נקרא שם שמו, ובשביל כך לא נזכר משה בזה הסדר, עכ"ל.

מבואר בדבריו דמה שנתקיימה אמירתו 'מחני נא מספרך' בפרשת תצוה, הוא משום שמשמעות 'אשר כתבת' יכול להתפרש שקאי על הפרשה שקודם כי תשא.

ג-ג

בספר חומת אנך (להחיד"א תצוה אות א) "ואתה תצוה את בני ישראל" (כו כ). אמרו רז"ל דבפרשה זו לא נז' משה משום שאמר "מחני נא מספרך אשר כתבת" ונתקיים מיהא שלא נזכר שמו בפרשה זו.

ואפשר דיען דמרע"ה מסר עצמו להצלת ישראל והפליא לעשות בעידן רתחא. לכן דיבורו נתקיים איזה דבר שלא נזכר שמו בפרשה זו. וגם זה המעט לכבוד מרע"ה נאמרה פרשה זו בלשון הזה "ואתה תצוה" נדראה שזאת הפרשה היא סיום פרשת תרומה ואינה פרשה בפני עצמה אלא היא מחוברת עם פרשת תרומה, וכבר נזכר כמה זמני שמו הטוב בפרשת תרומה.

ועל פי זה אפשר לישב חקירה גדולה כי אמרו רז"ל בזהר (ויקהל ו ב, מדרש הנעלם קד ב) ובמד"רשים (פסיקתא זוטרתא שיר השירים ד יב, פתרון תורה ואתחנן ד"ה שמע) כי הפרשיות הם ג"ן פרשיות. והרב עיר וקדיש מהר"ם זכותו ז"ל הוקשה לו דהם ג"ן פרשיות והרב החסיד מהר"ש אבוהב ז"ל תירץ דפי' וזאת הברכה דל מהכא דנקראת בשמחת תורה ועל הרוב הוא בחול ואינה כשאר פרשיות שנקראות בשבתות עכ"ל ולא ריוה צמאוניו בזה ואינו טעם מספיק. **אמנם לפי האמור**

בספר קהלת יצחק (תצוה כו כ) ואתה תצוה את בני ישראל וגו'. טעם

נכבד בשם הגר"א מווילנא ז"ל על מה שלא הוזכר שם משה בכל הסדרא ואתה תצוה: וקשה דהוה ליה למכתב וידבר ה' אל משה לאמר, צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך וגו', כמו שנאמר בפרשת אמור (ויקרא כד ב) על אותו המצוה עצמה ע"ש, וכבר דברו בזה גדולי הראשונים ז"ל:

והנה בעל הטורים ז"ל כתב בפירושו על התורה, וכן מביא בבעל הטורים כאן, מפני שאמר משה "מחני נא מספרך אשר כתבת", וקללת חכם אפילו על תנאי באה, נתקיים בזה שלא הזכיר שם משה בזה הסדר, משא"כ בכל החומש שמשעה שנולד משה, אין סדר שלא הוזכר בה ע"כ (ועיי' בזהר פרשת פנחס רמז א). אכן זה הטעם לא יספיק לנו, משום ד"מחני נא מספרך אשר כתבת", כתוב להלן בפרשה כי תשא (לב לב), ואם כן מדוע לא הוזכר שם משה בפרשה תצוה, אשר היא קודם לפרשה כי תשא אתמהא: ¹

וראיתי בהגהות הגאון וכו' מו"ה שאול מווילנא זצ"ל על מסכת ברכות (לב א) שכתב וז"ל, ולכן בכל הסדרא "ואתה תצוה" שנאמר אחר מעשה עגל, לא הוזכר שמו של משה, הואיל ואמר "מחני נא מספרך" וכו' ע"ש, הנה בתיבות 'שנאמר אחר מעשה עגל' שכתב, רוצה ליישב מה שהקשינו: **שוב ראיתי** דבלא זה נמי ניחא, דהא אמר "מחני נא מספרך אשר כתבת", בלשון עבר, לכן לא הוזכר שמו בסדר תצוה הנכתב קודם סדר כי תשא:

אכן עשה נא אזניך כאפרכסת ושמע נא דבר נכבד ונעלה אשר שמעתי בשם אדמו"ר רשכבה"ג אור ישראל וקדושו הגר"א מווילנא זללה"ה, והוא, משום דז' אדר נופל תמיד בפרשה תצוה [רק לפעמים רחוקות יקרה שפרשה תצוה נופל אחר ז' אדר] והשם יתברך ויתעלה שמו, הצופה מביט עד סוף כל הדורות, ידע מראש כי בז' אדר יסתלק משה רבינו ע"ה, לזאת לא זכר שמו בפרשה הזאת לרמוז על זה: **ואמר עוד הגר"א ז"ל** דבסדרא הזאת יש ק"א פסוקים, והסימן הוא מיכאל (עיי' בסוף הסדרא) ² והטעם הוא מפני שהנעלם משם משה הוא ק"א, דהיינו הנסתר מן מס, הוא גם כן מ', דהיינו ארבעים, והנסתר מן שין, הוא י"ן, דהיינו ששים, והנסתר מן ה"א, הוא א', והם בסך הכל ק"א, לרמוז שאף על פי שהחיצונית של משה רבינו ע"ה, דהיינו הגשמיות שלו, דהוא גופו הקדוש, נעדר מאתנו, מכל מקום הפנימיות שלו, דהיינו הרוחניות (שהוא דומה להנסתר מן השם, והשם אשר נקרא בו, הוא דומה להחיצונית), שהוא תורתנו הקדושה שלמדנו לנו וצדקותיו הרבות, עוד חי אתנו, וכל ימי עולם לא ישתו, וה' יראנו נפלאות מתורתו אמן, עכ"ל.

בספר עבודת ישראל (ויחי) "לישועתך קויתי ה'" (מט יח) וכו', הגם שהיו סופרים ומונין כל אותיות התורה (חגיגה טו ב, קידושין לא) עד שעל פרשה אחת סדר תצוה שלא נזכר בכל הפרשה שם משה רבינו ע"ה אדון הנביאים, ונזכר הפלא בספר הזוה"ק (פנחס רמז א) ובספרי קבלה, ואמרו שם כי הצדיק בדיבורו עושה רושם ומצינו בתורה דברי משה רבינו ע"ה שגזר על עצמו "ואם אין מחני נא מספרך" וגו' (כי תשא לב לב), ונתקיים קצתו על כל פנים להפקד שמו מפרשה אחת עיין בדבריהם. ולדעתי יש גם כן איזה רמז לזה מה שברוב השנים מהקביעות חל ז' באדר שהוא יום הסתלקותו של אדון הנביאים שבוע שקורין סדר תצוה דוק ותשכח, ואידי דשייכי אהדי מיתרמי אהדי, עכ"ל. **והוא עד"ר מש"כ בספר קהלת יצחק בשם הגר"א.**

¹ יש ליישב בדרך אפשר, דבאמת מקומו בפרשה שאחרי כי תשא, אלא שמ"מ משום כבודו של משה נדחה מפרשה לפרשה עד שנדחה לפרשת תצוה.

² עי' מש"כ בזה בספר חנוכת התורה (אות צג).